

SLOVA NA ZÁVĚR

Závěrečným koncertem foerstrovskeho cyklu *Co život dal*, který se konal 3. listopadu 2001 v sále Martinů HAMU, poděkovali pořadatelé všem, kteří přispěli ke zdaru tohoto ojedinělého kulturního projektu.

V úvodu koncertu shrnuli předseda a tajemník PSPU veškeré dění následujícími slovy: Od počátku tohoto roku, kdy jsme připravovali tento festival, netušili jsme, jakou odezvu bude tento cyklus koncertů mít, a to zvláště mimo Prahu, v místech významných pobytem Josefa Bohuslava Foerstra. Je to svědectví o oblíbenosti tohoto skladatele. Velikost této osobnosti české kultury zdůraznilo zvláště významně Ministerstvo kultury ČR a osobně ministr kultury Pavel Dostál, který převzal záštitu nad celým festivalem. Záštitu převzalo také Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Akademie věd České republiky.

Je příznačné, že si tohoto Foerstrova výročí nepovšimla celá řada institucí, kulturních i zpravodajských redakcí médií, které si zcela určitě povšimnout měly. Pro nás je radostným zjištěním, že s námi ochotně spolupracovaly takové instituce jako České muzeum hudby, Hudební nadace Ochranného svazu autorského, Nadace Český hudební fond, Ústav pro hudební vědu Akademie věd ČR i Hlavní město Praha. Především pak Foerstrova společnost se svým vedením.

Cyklus koncertů byl zahájen 27. května bohoslužbou za J. B. Foerstra v kostele sv. Vojtěcha na Novém Městě pražském, slouženou J. E. Msgre Dr. Škarvadou. Odpoledne pokračoval u hrobu J. B. Foerstra na Olšanských hřbitovech pietní vzpomínkou, na které promluvila předsedkyně Foerstrovy společnosti Dr. Marcela Lemariová.

Třetího června se pak konal nejdůležitější slavnostní koncert v Míčovně Pražského hradu, kde provedl skladatelova sborová díla Kühnův dětský sbor, Pěvecké sdružení pražských učitelek, Komorní sbor Tomáše Votavy a Pražské mužské sbory. Vybraná komorní díla přednesl Ivan Ženatý spolu s Josefem Hálou a Dvořákovo duo – J. Drobílková a L. Škorničková. Literární odkaz J. B. Foerstra, ukázky z prózy i veršů, zazněl v mistrovském podání Radovana Lukavského. České muzeum hudby doprovodilo tento koncert v Míčovně, nad kterým převzala záštitu také

Česká komise pro UNESCO, půvabnou výstavou z malířského díla a rukopisů J. B. Foerstra. Všem účinkujícím patří obdiv a dík za působivý koncert, který byl zaznamenán na audio i video nosičích nejen pro radost účinkujících a posluchačů, ale také pro budoucnost.

Již 9. června zazněly z kůru kostela v Osenicích, kde působil Foerstrův pradědeček, dědeček i otec, hlasy sborů při bohoslužbě konané za celý rod Foerstrů. Následovalo otevření výstavy z díla J. B. Foerstra a odpoledne setkání sborů před pamětní deskou umístěnou na osenické škole na paměť jeho dědečka Josefa Foerstra. Omezené finanční prostředky a čas dovolily účast jen sborům z Prahy, Dolního Bousova, Sobotky, Jičina, Dvora Králové a Nové Paky. PSPU zahájilo též den svou účastí první ročník foerstrovskeho dnů v nedaleké Libáni a večer spoluúčinkovalo na koncertě v chrámových prostorách v Dolním Bousově. Současně se konal rovněž foerstrovskeý koncert dalších sborů v obnovené sokolovně v Dětenicích. Trvalou památkou zůstane na náš podnět a z rozhodnutí zastupitelstva obce Dětenice Pamětní síň rodu Foerstrů zřízená v budově školy v Osenicích, o kterou bude rovněž pečovat České muzeum hudby (jmenovitě Dr. Fojtíková).

Stará Boleslav je pro náš národ památná nejen smrtí sv. Václava a proslulým poutním místem k Matce Boží – k Palladiu Země české, ale i nedalekým Novým Vestcem, kde 29. května léta Páně 1951 ve své vilce, smířen s Bohem i lidmi, J. B. Foerster zemřel. Pietní vzpomínkou u této vilky a koncertem, dobře zajištěným odborem kultury Městského úřadu v Brandýse nad Labem, pokračoval 16. září v zaplněném poutním kostele, za spoluúčasti dětského sboru Rolnička, cyklus koncertů z díla J. B. Foerstra. Zvláště působivě a významně zněl chrámem závěrečný sbor autorův na slova J. V. Sládka: *Svatý Václave!*

Následujícího 21. září pokračoval festival koncertem v Jičíně. Již odpoledne se Pražské mužské sbory spolu se zástupci Městského úřadu poklonili památce J. B. Foerstra v půvabné části města Jičina pod Čeřovkou, kde je od roku 1959 umístěna jeho busta od hořického sochaře Josefa Bílka. Pořadatelem koncertu, který se konal v porotním sále jičínského zámku, a současně spoluúčinkujícím byl Smíšený pěvecký sbor Foerster při Lepařově gymnáziu v Jičíně. V průvodním slově byla jičínské veřejnosti připomenuta

historie Foerstrových vztahů k Jičínu.

Na třetím ročníku Mezinárodního sborového festivalu hudebního romantismu v jihočeském Vlachově Březí byl J. B. Foester ústřední postavou nejen rozsáhlé výstavy uspořádané Českým muzeem hudby, odborného semináře, repertoárového zaměření všech devatenácti zúčastněných sborů, ale také slavnostního koncertu v Prachaticích, na němž se podílel místní sbor Česká píseň, Komorní sbor Tomáše Votavy a Pražské mužské sbory. V mistrovském přednesu Radovana Lukavského opět zazněly na vyžádání ředitelství festivalu verše a próza J. B. Foerstra, podobně jako předtím v Míčovně Pražského hradu.

Třicáté výročí úmrtí významného českého sbormistra Metoda Doležila, blízkého přítele Josefa Bohuslava Foerstra, si Pěvecké sdružení pražských učitelů připomnělo 8. října v kolumbáriu Církve československé husitské v Dykové ulici v Praze 2. Právem! Za dirigentským pultem Sdružení působil M. Doležil od ledna 1922 celých 34 let a je dodnes považován za tvůrce jedinečného interpretačního slohu Foerstrových sborů.

Zcela mimořádnou akcí v rámci celého projektu byl slavnostní vzpomínkový večer k 50. výročí úmrtí J. B. Foerstra, hudebního skladatele, spisovatele a dlouhodobého prezidenta České akademie věd a umění, který uspořádala 18. října Akademie věd České republiky, na němž se sešli i představitelé českého vědeckého světa, aby si připomněli svého pátého prezidenta, který po osmiletém působení v čele Akademie abdikoval v roce 1939 na protest proti německé okupaci.

A tak jsme dospěli k dnešnímu závěrečnému koncertu celého cyklu, chcete-li – festivalu ze sborových, komorních i literárních děl Mistra J. B. Foerstra. Dnešní koncert nechce být okázalou ukázkou jeho díla, ale chce v zamyšlení přehlédnout jeho letošní jubilejní rok, na který si odnesou tu nejhezčí vzpomínku s určitostí ti, kteří jsou zamilováni do jeho skladeb, totiž pěvci, kterým bude stejně dnes jako v budoucnosti otevírat stále nové hlubiny citu a stálou touhu po kráse projevu. Věříme, že i posluchači těchto koncertů sdíleli a pociťovali Foerstrovu skladbu podobně a že jim daly impuls k zamyšlení. Že si mohli odnést třeba i docela maličkou jiskřičku poznání krásy, která jim pomůže žít v dnešním světě. Pokud se to podařilo, máme radost z vynaložené námahy, neboť jsme tak splnili slova Josefa Bohuslava Foerstra, která napsal 29. ledna 1950 do kroniky Pěveckého sdružení: „Byli jsme od prvního setkání úzce spjati pouty přátelské sympatie, z níž vyrostla brzy láska. Dokázali jste mi ji nesčetněkrát, vždyť jste stále vedle mne, kdy kynula radost ve službách krásy v

koncertních sálech, i v dobách žalu. Tak váš dokonalý výkon ve sborech *a capella*, výkon, uchvátivší všechno posluchačstvo, dvojnásob pak umělce, kteří si uvědomili velikost a obětavost vaší práce, mohl upevnit náš svazek přátelský.“ Ujišťujeme vás, že nám nešlo o nic jiného!

Bilancujeme-li nyní průběh festivalu, můžeme konstatovat, že se uskutečnilo 11 koncertů, z toho 9 v koncertních sálech (3 v Praze, 6 v ostatních místech Čech) a dva koncerty v chrámech při bohoslužbách. Osm pietních vzpomínek spojených s vystoupením sboru a po-ložení květin doplnilo festivalové dění. Na koncertech se podílelo 17 pěveckých sborů (zhruba 360 pěvců) a sedm sólistů. Koncertů se zúčastnilo přes 2000 posluchačů. Stovky návštěvníků shlédlo výstavy dokumentů a obrazů J. B. Foerstra, které uspořádalo České muzeum hudby (Dr. Fojtíková) pro tuto příležitost. K průběhu festivalu přispěli významně i starostové Josef Vynikal (Dolní Bousov), Ing. Radomír Vališka (Dětenice), senátor Ing. Jiří Liška (Jičín), Ing. Petr Kubašta (Vlachovo Březí) a ředitelka MSFHR Mgr. Tatjana Tláskalová.

Za významný přínos a investici mimo alespoň částečného navrácení J. B. Foerstra do kulturního povědomí národa považujeme vznik Pamětní síně Foerstrova rodu se stálou výstavou v Osenicích. Dík za to patří starostovi obce Dětenice a Českému muzeu hudby.

Neúspěchem skončilo naše úsilí o navrácení pamětní desky, připomínající několikaletý Foerstrův život v poklidu strašnické vily. Nový majitel si nepřejde tuto kulturní památku mít na svém opraveném domě. Díváme-li se však na tuto politováníhodnou ignoranci pozitivně, tak jako zástupce starosty Prahy 10 Mgr. Janeček, je prý již našim velkým úspěchem skutečnost, že tato památka již nemůže beztrápně zmizet v kovovém šrotu. Věřme tedy, že se dočkáme jejího navrácení a důstojného umístění.

Pouze v České televizi byly odvysílány šoty o J. B. Foerstrovi a našich sborech, a to v pořadech: *Bez limitu* (režie Jan Mudra), *Kalendárium* (Saskia Burešová) a *Hledání ztraceného času* (Karel Čáslavský). Rozhlasové relace o koncertech byly vysílány pouze na stanicích Vltava a Radio Proglas.

O průběhu festivalu bylo videozáznamem natočeno na 7 hodin dokumentu. Z koncertu v Míčovně byla pořízena živá nahrávka na CD.

Souhrnný přehled pořadů cyklu *Co život dal*:

Festivalové koncerty v Praze

3.6. Míčovna Pražského hradu

- 18.10. Knihovna AV ČR
- 3.11. Sál Martinů HAMU

Festivalové koncerty v ostatních místech

- 9.6. Osenice, Dětenice a Dolní Bousov
- 16.9. Stará Boleslav
- 21.9. Jičín
- 6.10. Prachatice

Koncerty při bohoslužbách

- 27.5. Praha (kostel sv. Vojtěcha)
- 9.6. Osenice (kostel Nanebevzetí Panny Marie)

Vystoupení při peitních aktech

- 27.5. Praha
- 9.6. Libáň
- 16.9. Nový Vestec a Stará Boleslav
- 21.9. Jičín
- 5. a 7.10. Vlachovo Březí
- 8.10. Praha

Výstavy Českého muzea hudby

- 3.6. Míčovna Pražského hradu
- 9.6. Osenice
- 5. -7.10. Vlachovo Březí

Pěvecké sbory podílející se na festivalu *Co život dal*

Pražské mužské sbory – PSPU, PPSS, PST

Kühnův dětský sbor

DPS Rolnička Praha

Dívčí PS Skřivánek Praha

KS Tomáše Votavy

Pěvecké sdružení pražských učitelek

SPS Stojmír Dolní Bousov

SPS Bendl Sobotka

Královédvorský KS

PS Hlas Nová Paka

SPS Smetana Jičín

SPS Foerster Jičín

SPS Bojan Brandýs nad Labem

SPS Česká píseň Prachatice

SPS Slavík Pacov

Sólisté účinkující na festivalu

- I. Ženatý (housle), J. Hála (klavír)
- L. Škorníčková (zpěv) a J. Drobílková (klavír)
- R. Lukavský (přednes)
- K. Jakubů (zpěv) a M. Kytlerová (klavír)

Moderátoři festivalových koncertů

S. Burešová, D. Kubičková, M. Samek, S. Daničková, A. Džbánek, F. Zumr

Závěrem shrnutí přečetl tajemník A. Džbánek dopis skladatele Jana Hanuše, který se pro nemoc nemohl na závěrečný koncert dostavit: „Dnešním dnem končí náš malý vzpomínkový festival k počtě velkého českého skladatele, výtvarníka, dramatika, básníka, literáta a filo-zofa Josefa Bohuslava Foerstra. Všichni jsme si dobře vědomi toho, že jeho organizátoři udělali maximum toho, co v současných podmínkách udělat mohli. Mnohdy i ještě víc! Buď jim za to náš nejujmavnější dík. Stejně dobře jsme si ovšem vědomi i toho, že *skutečně vděčný národ* toho měl, v celostátním měřítku, pro umělce Foerstrovy velikosti udělat daleko, daleko víc!

Je naší radostí, že při této příležitosti můžeme vzpomenout ještě dalšího významného životního výročí – 70. narozenin našeho milého sbormistra Stanislava Pešičky, který s oběma svými sbory nesl hlavní »břímě dne i horka« celého našeho rozsáhlého podniku. Opravdový zájem, který Mistrovo dílo vzbudilo u lidí mladých i starých, intelektuálů, teoretiků i prostých milovníků umění, mu byl jistě nejlepší odměnou. I jemu tedy nejen blahopřejeme, ale i ze srdce děkujeme!

Pro nás pro všechny je pak nesmírně povzbuzující a inspirující důkaz, že síla a velikost české hudby je v *rozmanitosti a originalitě jejich tvůrčích typů*, mezi nimiž tvorba J. B. Foerstra je jedna z nejpodnětnějších a nejpůvodnějších. Právě pro svou odlišnost bývala často současníky nechápána a podceňována. Nás dnes posiluje, že přes všechny dramatické události a proměny Mistra dlouhého života zůstává jeho lidský, umělecký i filozofic-ký odkaz stále živý a vyznačuje daleko do budoucího věku.“

Poté úřadující předsedkyně Foerstrovy společnosti předala jmenování o čestném členství této společnosti tajemníku PSPU A. Džbánkovi a do rukou předsedy PSPU jmenování celého sboru čestným členem Foerstrovy společnosti.

Na pódiu připravený SPS Slavík z Pacova zahájil slavnostní koncert skladbou Z. Lukáše *Bud' zdráva, písni* a vyvrcholením jejich vystoupení byly Foerstrovy *Vánoce* a z Lukášovy *Missy brevis* části *Kyrie* a *Sanctus*. Sbor zde zvláště prokázal intonačně přesný „plně koncentrovaný a přesvědčivý výkon“ (z dopisu O. Duzbaby).

Druhá část byla dramaturgickým oříškem pro sbormistra i pro interprety. Po sborech J. B. Foerstra následoval sbor H. L. Hasslera *Cantate Domino*, který vyžadoval změnu interpretačního stylu. Tím, že následoval bezprostředně po Foerstrových sborech, nebyl onen časový a interpretační zlom zcela pochopen ani interprety, ani posluchači. Předěl, uskutečněný Bachovou *Chorální předehrou*, kterou na varhany zahrál Dr. J. Eliáš, byl žádoucí pro následující skladbu *Oratio Hieremiae* (J. P. Praenestinus). Hlubšímu pochopení této skladby by snad napomohlo, kdyby byl v programu otištěn její text v češtině. Společný debut obou sborů vyzněl ve prospěch spolupráce i díky osobě společného sbormistra. Na podiu se pak ozvala Smetanova *Hesla* – pochopitelně k počtě sbormistra Stanislava Pešičky, jemuž byl též tento koncert věnován. A proto na závěr slovo sbormistra:

„Neodpustím si, abych vám nepoděkoval ze srdce jednak za výkon při tomto koncertě, ale i za milé překvapení v podobě *Hesel*, zazpívaných na mou počest. Už to mne poněkud vyvádělo z citové rovnováhy. Chtěl bych vám poděkovat i tím, že se s vámi rozdělím o poměrně dobrý pocit z celého koncertu, a to hned v několika rovinách. Za prvé si myslím, že se nám podařilo sestavit ten koncert programově tak, že byl smysluplný a měl i určitou smysluplnou gradaci. Domnívám se, že kdo chtěl, tak v tom společný námět, společnou ideu, společné vnímání světa mohl nalézt. A kromě toho našeho zpívání nám jde jistě i o to. Dále mne mile překvapila vaše soustředěnost, zatímco mně už docházely ke konci síly, za což se dodatečně omlouvám, ale asi se to stát může a stalo se. Domnívám se, že ten pocit poměrně dobrého výkonu jste měli i vy, a proto jsem si říkal, že se s vámi rozdělím o tento dobrý pocit. A zároveň mne to utvrdilo v tom, že, ač jsem o tom mnohokrát pochyboval, naše práce přece smysl má a dokonce má smysl nejen pro nás, ale i pro posluchače, kteří nás poslouchají. A s tím souvisí i další věc. Byl jsem mile překvapen i reakcemi renomovaných muzikantů, počínaje J. Kasalem, Dr. Laburdou i Z. Lukášem na naše vystoupení a samozřejmě, ač se domnívám, že nejsem příliš ješitný, nebo aspoň přes míru ješitný – každý jsme asi nějak ješitný – tak mi to zaladilo. Proto to sděluji i vám, protože se to především týká vás. Ale nejen od renomovaných muzikantů, ale i od běžných posluchačů, kteří nás slyšeli víckrát a řekli mi, že proti těm počátečním našim výkonům jde o značný vzestup. I za to ovšem chci poděkovat vám, protože já tam mohu vypadat jako mávající paňáca, jestliže nebudeme prostě jedno tělo a jedna duše.

Vím, že to pro nás v našem věku je těžké, ale souvisí to s tím, do jaké míry budeme precizně zvládat repertoár. A proto vás při této příležitosti prosím, abychom studovali více doma a namáhali paměť, týrali ji, cvičili, protože v našem věku už to ani jinak nejde. Musíme paměť terorizovat, aby si prostě zvykla. Ona doposud pracovat může, ale je ji třeba cvičit. Nebudu samozřejmě v hodnocení zabíhat do podrobností. Ty si spíše připomeneme při novém nácvičku skladeb.“

(zapsáno podle zvukového záznamu)

Hlasy posluchačů a spolupracovníků

Z dopisu senátora a starosty J. Lišky

„S dojetím vzpomínám na koncert z díla J. B. Foerstra v Jičíně, jehož jsem měl možnost se při příležitosti festivalu zúčastnit, a na skladby přednesené ve vašem podání. Tím více mne mrzí, že se nemohu pro pracovní povinnosti zúčastnit závěrečného koncertu.“

Z dopisu Tomáše Votavy, KSTV

„Chtěl bych Vám touto cestou jménem celého našeho komorního sboru poděkovat, že jsme se mohli zúčastnit akce, která se navždy vryla do našich srdcí, akce, která nebyla pouze oslavou výročí předního českého hudebního skladatele, ale také setkáním hudebních nadšenců, a to jak z oblasti profesionální, tak poloprofesionální a zájmové.

Hudební událost, které jste byl kmotrem, byla pro nás výzvou. Vydali jsme se na velmi zajímavé putování nám neznámou krajinou Josefa Bohuslava Foerstra. Nebyla to cesta krátká ani snadná, byla však nezapomenutelná. Věřte, že jsme k nastudování skladeb přistupovali s maxi-málním zaujetím – od výběru materiálu až po konečné vystoupení. Jsme opravdu vděční za to, s jakým pocho-pením byl náš program přijat, protože právě ohlas, jakého se nám dostalo, je tou největší odměnou a motivací do další práce.

Moc nás těší spolupráce s vaším sborem a je naším přáním, aby trvala co nejdéle. Tlumochte, prosím, mé poděkování i Vaším kolegům – všichni byli skvělí a přeji více takových festivalů, jako je tento.“

PhDr. O. Duzbaba, PSPU

„Jsem rád, že jsem absolvoval všechny koncerty k foerstrovskému jubileu. Nezbyvá než poblahopřát Tobě (F. Zumrovi, pozn. red.) a A. Džbánkovi atd. k realizaci tak náročného projektu. Myslím, že i poslední z řady koncertů manifestoval »silu« Foerstrových sborů na přelomu století, jehož bouřlivý průběh nyní všichni prožíváme. Zvláště je

nutno pochválit plně koncentrovaný a přesvědčivý výkon pacovského sboru (Foerster, Lukáš).“

M. Lemariová (Foerstrova společnost)

„...v sobotu po koncertě jsem neměla příležitost pográtulovat Vám a celému sboru ke krásnému, důstojnému zakončení velkolepého projektu *Co život dal*, a tak to činím alespoň dodatečně. Koncert byl vynikající, celý projekt si zaslouží velký dík všech příznivců Foerstrova díla.“

R. Lukavský (zápis v kronice, 18.10.2001)

„Každým pozváním ke spolupráci s vaším sborem se cítím poctěn a každým poslechem vašeho krásného sborového zpěvu jsem jat a hluboce potěšen. Děkuji vám!“

Doc. RNDr. H. Illnerová, DrSc. (předsedkyně AV ČR, zápis v kronice 18.10.2001)

„Děkuji PSPU za krásný večer. Byl to moc hezký umělecký zážitek.“

Slovo sbormistra

Že byl celý projekt *Co život dal* úspěšný, bylo již vícekrát konstatováno a potvrzeno uznávanými či vládnými slovy některých významných osobností. Tentokrát považuji za vhodné a potřebné vyslovit uznání a dík především těm, kdo si to v dané souvislosti nejvíce zaslouží, tj. těm, kdo dali myšlenku foerstrovských koncertů a její realizaci převlekou dávku svého umu, času a energie. Mám na mysli především předsedu PSPU F. Zumru a tajemníka A. Džbánka. Že tím nechci snížit zásluhu všech ostatních, kdo se na realizaci cyklů koncertů aktivně podíleli, je – doufám – zřejmé.

Že nám šlo o dobrou prezentaci našich sborů, je evidentní, je ale také pravdou, že nám šlo o výjimečnou osobnost J. B. Foerstra a o hodnoty, jež dílo jeho díla vyjadřuje. Naše počínání by zůstalo jen nepřevědčivým gestem, kdybychom se sborovou tvorbou J. B. Foerstra nezbyvali i nadále a neuplatňovali ji i na koncertech při jiných veřejných vystoupeních.

Takže: maličko – a budeme studovat další foerstrovský repertoár.

St. Pešička

Střípky úvah

Letošní rok rozhodně nebyl chudý na koncertní události a ušetřil každému z nás mnoho námětů k zamyšlení. O některé své úvahy byl se s vámi všemi rád podělit.

Kromě několika příležitostních koncertů vyplnily právě končící rok cyklus uváděný k výročí úmrtí skladatele J. B. Foerstra *Co život dal* a dva koncertní zájezdy do Itálie. Zvláště ty posledně jmenované se staly prubířským kamenem naší výdrže. Umělecký výkon, sotva oslňující, lze hodnotit pouze obtížně, protože kromě toho, co se v nás skutečně skrývá, odrázel i podmínky nám dané. V případě Foerstrovského cyklu se vynaložená námaha vyplatila. Cyklus vyprovokoval zájem o osobu a dílo Josefa Bohuslava Foerstra. Naše koncerty provázené rozličnými doprovodnými akcemi připomely Foerstrovu osobnost a dílo na místech skladatelova působení i jinde a vyvolaly různé následné akce. Skladby J. B. Foerstra se v závěru tohoto roku začaly objevovat dokonce i v prog-ramu stanice ČRo 3 – Vltava, která dlouho Foerstra opomíjela (kromě děl drobnějších i opera *Eva*). Zdálo se mi, že se v průběhu cyklu se zlepšovaly naše výkony a tak udělily cyklu přirozenou gradaci k závěrečnému koncertu v Sále Martinů HAMU. Konec sice dobrý, ale potíže v po-čátku. To poukazuje na těžkopádnost v učení i ve zpěvu. Od první obtíže si může odpomoci každý sám samostatnou přípravou, soustředěním a pozorností. To vše a možná i občasné *oprašovací* zkoušky by umožnily odvolat poněkud kontraproduktivní zákaz zpěvu z not uvalený na základní repertoár. Nepochybně je skvělé, pokud zpěvák zná text i melodii z paměti. Potíže bohužel nastávají spomlkami, dynamickými znaménky a změnami tempo-vého označení, což spolu s potížemi pěveckotechnickými, zmenšuje dynamický rozsah i degraduje výrazový arzenál. Nervozita plynoucí z obav z výpadku paměti rovněž vykoná své. Odvolání je přirozeně nemožné, pokud se i nadále budeme svými party přikrývat a „lovit“ v nich jako v kalné vodě.

Druhou obtíž je lépe překonávat společně. Dodnes si pamatuji, kterak mě přepadla panika při zkoušce v prachatickém divadle poté, co jsem zjistil, že vůbec neslyším ostatní hlasy, ani nejbližší kolegy a ani sebe. Přiznám se, že mi trvalo dosti dlouho, než jsem nepřijemný pocit překonal. Obdobné jsme zažili i na jevišti v Terstu. Tentokrát jsem však už měl přečtený komentář na internetové stránce <http://www.voiceteacher.com>, kterou bych každému, kdo rád zpívá, doporučil. Právilo se v něm, že pokud se zpěvákovi nedostává zpětné odezvy jeho hlasu, pokud jej akustika zradí tak, že „se mu nic nevrací zpět“ (v případě sboru totéž platí také pro zvuk ostatních hlasů), musí se nechat vést svými vnitřními pocity, řídit se při tom zásadami

dobré techniky zpěvu. Jedině tak je možné se vyvarovat vzniku destruktivní zpětné vazby: čím hůře se slyším, tím více tlačím na hlas a hůře zpívám. Tenkrát v Prachaticích jsem si definitivně uvědomil, že správná technika zpěvu není důležitá pouze pro vyvolené, nýbrž pro každého z nás.

Každý sborový hlas má své potíže. Ve sboru mužském to jsou především potíže s nosností hlubokých hlasů, které akustické zákony staví před obtížný problém konkurovat nosnějším nepřítelům z tenoru. Tenory zase úpí nad hrůzou výšek, které musejí zdolat, aby tvůrci skladeb pro mužský sbor nebyli ochuzeni o příliš z tónového rozsahu sborů smíšených. Chápu, že hlasová cvičení jsou možná nudná, ale nikomu z nás neuškodí. Aby měla smysl, je nezbytné se soustředit, uklidnit sebe i dech, a pokud možno nerušit ostatní tlacháním.

Při nácviu zase pomůže snaha o pochopení nálady a povahy díla. Jako příklad uvedu Palestrinovo *Oratio Hieremiae* nebo *Innocentes*, které zaznějí v plné kráse pouze tehdy, dovolíme-li vyniknout melizmatickým frázím a naopak ustoupíme, pokud plníme roli hlasu doprovázejícího. Není těžké „zpívat“ *ff*, ale ve znělém *p*! Kvalita *mesa di voce* vypoví o zpěvákovi mnohé.

Domnívám se též, že by na nás mělo být vidět, že zpíváme pro radost a s radostí i nadhledem. Sotva nám někdo radost a odevzdání hudbě uvěří, pokud se budeme při svých produkcích tvářit jak v ordinaci zubního lékaře nebo po probdělé noci.

Byl bych velice nerad, kdyby pomíchané střípky mých úvah vyzněly příliš negativně. Chtěl jsem je uvést pouze jako námět k zamyšlení. Popíral bych příznivé ohlasy našich vystoupení. Kromě ohlasů oficiálních, která k nám doléhají ústy kolegů, jsou zde i bezprostřední reakce. Při společenské večeři ve Vlachově Březí jsem z hloučku několik dam zaslechl: „Ty Pražský učitelé jsou ..“, ale jak začnou zpívat, tak je miluju.“ Jistě milé hodnocení, zvláště když jeden neví, co slůvkem *ale* předcházelo. Je na nás, abychom nebyli obdivováni pouze jako dobře zachovalý muzeální exponát a jen vzpomínali na dřívější výkony, nýbrž se starali o regeneraci a přísun nových sil. Není to lehký úkol, protože sborové zpívání dnes není obvyklou kratochvílí. Kromě náboru nám mohou pomoci jenom naše výkony. Je důležité pečlivě volit náplň i „vnější tvar“ koncertů (napadá mě, že si ani nevzpomínám, kdy jsme naposledy spořádaně nastoupili!) — vyvarovat se příliš dlouhých koncertů, které vyčerpávají posluchače i účinkující (mementem budiž koncert v Míčovně Pražského hradu!), a soustředit se spíše na poutavý program. Pestré pásmo ze sborové a slovesné tvorby, které pro cyklus *Co*

život dal sestavil A. Džbánek, dramaturgie koncertu v Jičíně (F. Zumr) a snad i vstupní část koncertu vánočního (St. Pešíčka), jsou příslibem.

Přeji nám všem dobrý následující rok a — „Bratři, veselme se všichni, dokud zdraví slouží nám!“

P. Štěpnička

Touha po výjimečnosti

Ač je samo lidské bytí ve vesmíru výjimečným, často si myslíme, že náš život, zejména ve stáří, se stává či stal všedním. Není to ale tím, že si často neuvědomujeme, co výjimečného prožíváme?

I v naší činnosti ve sboru je všedností příprava na zkouškách. To věčné omílání jednoho motivu či skladby tak, aby odpovídaly představě sbormistra, abychom docílili jednotného zvuku a krásného souzvuku, je to, co mnohé odrazuje. Ale bez této systematické mravenčí práce není v tomto oboru umění úspěchu. Úspěšné provedení skladby je onou výjimečností, která vyplývá z všední činnosti na zkouškách. Pro nás je úspěch tím větší, čím kratší bylo období té všednosti nácviu.

To vše i onu všednost i výjimečnost jsme měli možnost prožít při přípravě a provedení skladby Miki Jelínka, kterou jsme si sami nazvali podle místa prvního provedení v Itálii *Cividale* (Pozn. redakce: Cividale, severoitalské město v oblasti Friuli, blízko hranice se Slovinskem, vzdálené 60 km od pobřeží Jaderského moře a 120 km od Benátek).

Koncertní zájezd, který jsme pod jménem Coro Smetana Praga ve dnech 19.-22. 11. absolvovali, byl po mnoha stránkách výjimečný. Ještě nikdy předtím jsme nezpívali v Terstu. A nutno říci, že nás toto přístavní město okouzli-lo vždy, když jsme do jeho bran, které tvoří skály na pobřeží moře, přijížděli. Ještě nikdy jsme nezpívali pod tak silnou policejní ochranou – zpívali jsme v kulturním pořadu, který byl připraven pro delegáty ekonomického summitu, který ve dnech 22.-24. 1. v Terstu probíhal, v jednom z divadel na nábřeží, přibližně 300 m od radnice, kongresového sálu a burzy, kde delegáti zasedali. Policie proto střežila celý střed města a my jsme měli štěstí, že jsme toto město mohli prohlédnout alespoň první večer nádherně osvětlené. Nezapomenutelným zážitkem bylo pro nás i to, že jsme mezi dvěma výstupy na scénu divadla stihli i prohlídku římského amfiteátru a dalších paměti-hodností v trojúhelníku ulic Corso Italia, Via G. Carducci a Coro Cavour. My jsme totiž ve 22 hodin v Sala Tripovich pořad mikro-dramat „10 let v Evropě“ začínali a děkovačka byla až v 0.45 hodin. Výjimečným pro nás bylo i to, že naše

vystoupení trvalo pouhých 12 minut a ví-ce jsme si na jevišti tak říkajíc nevrzli. Podle záměru režiséra Jana Kratochvíla jsme sehráli úvodní scénu, z níž měl divák pochopit, že budeme zpívat výňatky z novo-ročních projevů Václava Havla. Na scénu jsme se trousili (podle záměru režie) ze silvestrovské veselice, v zimním oblečení, se šálami kolem krku, někteří i se škraboškami na obličejích, Libor Pokorný dokonce v masce kočkopsa a na koloběžce. Za nevtravého klavírního preludování Dušana Machovce došlo k uklidnění a naši proměně ve triadvacetičlenné těleso zpěváků oblečených ve smoking a připravené k přednesu originálu šestidílné skladby skladatele Miki Jelínka. Zpívali jsme italsky a tento text byl současně našemu mezinárodnímu publiku sdělován projekcí na horizont. Provedení pro většinu z nás už bylo reprízou, premiéru jsme si již prožili v červenci na festivalu MittelFest v Cividale. Jako obvykle i tato repríza byla pro nás úspěšnější. D. Machovec si před ní nechal naladit klavír, a tak vlastně již nic nebránilo tomu, aby náš výkon byl přesvědčivý, téměř dokonalý. Poněkud nám vadilo, že jsme z nasvíceného jeviště neviděli do tváří diváků v hledišti. Můžeme se proto jen dohadovat a soudit z potlesku diváků a hodnocení režiséra, že tomu tak skutečně bylo. Výjimečné bylo, že jsme si na tento výstup připravovali repertoár pod vedením korepitora, kterým nebyl nikdo jiný než dokonalý znalec tohoto díla D. Machovec, který předal nastudované dílo sbormistrovi až na generálce. Takto by spolupráce měla vypadat i při přípravě jiných sborů!

Výjimečné pro nás bylo i to, že jsme v Terstu zažili po oba dny krásné slunečné počasí, ale sem jsme přijížděli už za tmy a odjížděli v noci. Přesto jsme se cítili zde nádherně a všichni se těšíme na snímky našich reportérů, ale hlavně na videozáznam našeho A. Stehlíka. Krátký den nás předal tmě, která je sice téměř všude ve městě potlačena osvětlením, ale každý z nás by určitě přivítal den jako na polárním kruhu v červnu. O to přívětivěji nás tentokrát přijalo Cividale. Středeční dopoledne bylo jako stvořené k procházce po městě. Nezapomenutelným zůstane pohled na město z Dáblova mostu. V pozadí se bělaly zasněžené vrcholky Julských Alp.

Výjimečná byla i cesta, kterou jsme se do Itálie dostali. Protože část tunelu mezi Salzburkem a Villachem byla uzavřena, musel náš řidič pan Sedlák respektovat objížďku a v poloviční vzdálenosti mezi oběma městy vyjet z dálnice a pokračovat cestou na Predlitz, Murau, Schleifling a dál směr Klagenfurt a Villach. Možná 200 km objížďka nás sice stála přes 2 hodiny času, ale byla vyvážená pohledem na malebnou krajinu, kterou jsme projížděli již za slunného

počasí. Oželeli jsme tedy zastávku k ubytování v Cividale a dostali jsme se včas do Terstu. Také na zpáteční cestě jsme jeli premiérově z Villachu mezinárodní silnicí směr Vídeň až do St. Michael a tam najeli na dálnici z Grazu do Lince a k Linci ještě za hezkého počasí. Potom se náhle vše změnilo a dojížděli jsme za deště a sněžení, dokonce za nebezpečného náledí na České Sibíři.

Bylo by možné vypočítávat ještě řadu dalších výjimečností na našem zájezdu. Důležité je, že většina z nás si této výjimečnosti v našem životě vážila a udělala vše pro to, aby nic nenarušilo dobrou pohodu této fyzicky náročné cesty.

Důležitán blbičnatý

Tento odborný termín zazněl z úst kmotra Milana Uhdeho na prezentaci knihy našeho čestného předsedy J. Kocourka *Zákulisí slov* ve čtvrtek 8. listopadu t.r. ve Slovenském institutu v Praze 1.

Koncertní sál byl příliš malý na stovky těch, kteří přišli na pozvánky, a tak další desítky zájemců o tuto knihu se vůbec do sálu nedostaly. Jinak je třeba pochválit vynikající režii celého večera a litovat jen toho, že se tohoto setkání s autory vzácné knihy nemohlo zúčastnit více lidí, aby vyslechli nejen projevy a úryvky z této knihy, ale i umělecký program. Pokládáme si za čest, že jsme mohli přispět k lesku tohoto podvečera. Svou improvizací na klavír D. Machovec program zahájil a ač jsme byli natlačeni v rohu sálu, upoutali jsme pozornost publika českou premiérou dvou částí originální skladby Mikiho Jelínka na text novoročních projevů Václava Havla uvedených v češtině, ale zpívaných v italštině. Uprostřed projevů a rozhovorů s J. Kocourkem jsme pak program odlehčili voničkou O. Halmy z pomezí Moravy a Slovenska *Od Záhora rmutná voda* se sólem V. Ulricha a uzavřeli *Láskou opravdivou* L. Janáčka. Na klavír doprovázel a dirigoval opět D. Machovec.

A co či kdo je důležitán blbičnatý? Tímto výrokem své manželky (o svém manželovi) zlehčil a sebekriticky označil M. Uhde svůj původní úmysl odmítnout přijetí J. Kocourka v Parlamentu jako jubilujícího komorního stenografa Parlamentu. Výrok, který ve svém důsledku vedl až k poznání takové osobnosti, jakým J. Kocourek je a upřímnému vyznání bývalého předsedy PS Parlamentu ČR v doslovu poutavé knihy. Kolik úředníků, vedoucích činitelů a politiků by potřebovalo mít takovou schopnost sebereflexe!

Listopadová vzpomínka

I v letošním roce jsme se zúčastnili 17. listopadu před Hlávkovou kolejí vzpomínky na události, které začaly v roce 1939 uzavřením českých vysokých škol a deportací studentů do koncentračního tábora. Pro nás je tato událost spojena i s vyprávěním přímého účastníka postiženého těmito represemi, J. Kocourka. Proto je chápána naše účast na slavnosti v tento nevládný sychravý den jako naše povinnost. I letos přispěl náš zpěv (Husitský chorál, Smetanův *Slavnostní sbor*, Janáčkova *Láska opravdivá*) k důstojnému průběhu celého aktu.

Kdo rychle dává

Kdo rychle dává, dvakrát dává, říkávala vždy moje maminka, když chtěla zdůraznit prospěšnost rychlé pomoci. Když jsem při rozesílání našeho Zpravodaje č. 42 prosil o příspěvky na vydávání a expedici naše externí čtenáře, nečekal jsem, že někteří budou reagovat okamžitě, podle průpovědky mé maminky. A tak již 22.11. byl podán první příspěvek (200 Kč paní A. Novotnou) a hned 26.11. druhý (100 Kč J. Janďourkem, dlouholetým kolegou). Děkujeme, další očekáváme do konce roku. Náš účet u ČSOB má číslo 500685413/0300.

Naše druhé CD

Naše druhé CD je už na světě. Bylo vytvořeno při zahajovacím koncertu festivalu *Co život dal* 3.6. t.r. v Míčovně Pražského hradu jako živá nahrávka celého koncertu na dvou kompaktních discích. Zájemci se mohou obracet na Ing. A. Džbánka, tel. 02/57531799. Cena 150 Kč, vhodné i jako dárek.

Z dopisu starosty MČ Prahy 10, Ing. K. Výruty, CSc.

„K Vašemu dopisu ze dne 15. 5. 2001 sděluji, že současný majitel po opakovaném jednání s pracovníky Úřadu MČ Prahy 10 slíbil vrátit pamětní desku připomínající J. B. F. na původní místo, tj. na fasádu domu ve Foerstrově ul. 9/1051.“

Rámcový plán činnosti v kalendářním roce 2002

–koncert ze skladeb O. Ostrčila a J. Hanuše pro Společnost pro soudobou hudbu Přítomnost (únor)

–koncertní zájezd do Lázní Jáchymov (duben, listopad)

–vystoupení v Domově důchodců v Kobylisích (květen, prosinec)

–účast na oslavách výročí založení školy v Dolním Bousově, při instalaci nových exponátů v Pamětní síni Foerstrova rodu v Osenicích a koncert pro školu v Dětenicích (červen)

–společný reprezentační koncert mužských sborů Hamburger Liedertafel von 1823 a PSPU (říjen)

–účast na Mezinárodním sborovém festivalu hudebního romantismu ve Vlachově Březí (říjen)

–vánoční koncert(y)

Dále účast na akcích pořádaných nadací Janua, o.p.s. (17.11., 9.5. a 28.10.), Společností J. B. Foerstra, Masarykovým demokratickým hnutím, Společností Jana Masaryka, Společností Dr. Edvarda Beneše, Nadací Hlávkových a Svazem bojovníků za svobodu.

Kalendárium podle J. Němejce

Narozeniny: leden: 12.1. D. Machovec (73), St. Sedláček (69), 27.1. J. Kocourek (86); únor: 1.2. J. Miklas (70), 6.2. P. Štěpnička (30), 10.2. M. Šepek (77), 22.2. V. Ulrich (80) a 25.2. M. Auster (76).

Jmeniny: leden: 23.1. Zdeňkové – Hynek, Slavík, Vykopal; únor: 20. 2. Oldřichové – Duzbaba, Pátek, Pohl; 27. 2. Alexandr Gábor

Přejeme všem pevné zdraví!

Na vydání spolupracovali F. Zumr (neoznačené příspěvky), St. Pešička, St. Sedláček, P. Štěpnička, D. Machovec, A. Džbánek a O. Duzbaba. Uzávěrka 5.12.2001.

Vydává PSPU. Adresa: František Zumr, Jihlavská 609, 14000 Praha 4 – Michle. IČO 16188161, tel./fax 02/61262517.